Til Utdanningsdirektoratet

31. oktober 2026

Innspel til «Framtidas vidaregåande opplæring» – fagleg kvalitet og reelle valmoglegheiter i Vestland

Norsk Lektorlag Vestland ønskjer å supplere det nasjonale arbeidet i organisasjonen med problemstillingar frå fylket vårt og erfaringar frå lokale klubbar og fagmiljø. Vi støttar måla om betre studieførebuing og større høve til fagleg fordjuping. Vi tek utgangspunkt i den vedtekne politikken til Lektorlaget om tydeleg fagleg progresjon, kvalifiserte lærarar og tilstrekkelege rammevilkår for opplæringa.[1]

Vi er særleg uroa for at seks studieførebuande retningar kan svekkje dei reelle valmoglegheitene til elevar ved mindre skular og i distrikta. Før hovudstrukturen blir fastlagd, må Udir undersøkje korleis forslaget vil påverke tilgjengelege fagtilbod og fagkombinasjonar, samanlikna med dagens ordning.

Valfridom må vurderast ut frå tilbodet elevane faktisk får

Udir legg til grunn at ikkje alle skular skal tilby alle retningar. Både valfritt innhald innanfor retninga og val på tvers vil avhenge av tilbodet ved skulen. Samstundes foreslår Udir retningsinnhald allereie frå Vg1, og fordjupingskravet skal knytast til obligatorisk innhald i retninga.[2]

For mindre skular med avgrensa elevgrunnlag kan dette gjere det vanskelegare å halde oppe eit breitt fagtilbod. Meir obligatorisk retningsinnhald kan òg avgrense høvet til å kombinere fag etter eigne interesser og planar for vidare utdanning. Dersom skulen samstundes berre kan tilby enkelte retningar og få valfrie fag, kan elevane få eit snevrare handlingsrom enn i dag.

Utfordringa gjeld difor ikkje berre **kor mange retningar ein skule kan tilby**, men kva fagkombinasjonar, fordjupingsløp og høve til omval elevane faktisk får. Ei formell opning for val på tvers er ikkje tilstrekkeleg dersom faga ikkje blir tilbydde eller kombinasjonane ikkje lèt seg gjennomføre.

Vi krev ikkje at alle skular skal tilby alle seks retningar. Vi ber Udir undersøkje om modellen vil auke presset mot sentralisering og føre til lengre reiseveg eller at fleire elevar må bu borte. Det må òg avklarast kva ressursar som trengst for å unngå svekte lokale tilbod. Tilgangen på lærarar med relevant fagleg fordjuping og høvet til å halde oppe stabile fagmiljø må inngå i vurderinga.

[1] Norsk Lektorlag: Utdanningspolitisk program, vedteke i 2025, pkt. 1.4–1.7.

[2] Udir: Innspelsrunde om framtidas vidaregåande opplæring, 9. juni 2026, s. 14–15.

Lokale erfaringar om yrkesretting og framandspråk

Lektorlaget sin klubb ved Slåtthaug vgs. framhevar at yrkesretting gjer fellesfaga meir relevante og styrkjer samanhengen mellom fellesfag og yrkesfag. Vi ber om at yrkesrettinga blir uttrykkeleg sikra i det vidare arbeidet. Felles referanserammer og faglege mål må ikkje innebere identiske tekstar, oppgåver og arbeidsmåtar for alle utdanningsprogram.[3]

Klubben etterlyser òg meir konkrete kompetansemål som byggjer vidare på forkunnskapane til elevane. Dette støttar vi: Tydelegare krav til fagleg innhald og progresjon må kombinerast med rom for det profesjonelle skjønnet til faglærarane.[4]

Norsk Lektorlag Vestland meiner framandspråk framleis bør vere ein obligatorisk del av dei ordinære studieførebuande løpa. Framandspråklærarane ved Metis framhevar verdien språkfaga har for allmenndanning, kulturforståing, vidare studium og internasjonalt samarbeid. Språkkompetanse må òg kunne kombinerast med fordjuping i realfag, økonomi og andre fagområde. Vi deler uroa deira for at valfritt framandspråk kan gi mindre elevgrunnlag, færre språktilbod og svakare fagmiljø – og dermed mindre reell valfridom.[5]

Før strukturen blir fastlagd

Vi ber Udir leggje fram konkrete alternative modellar, mellom anna ei vidareutvikling av dagens struktur, og grunngi kva meirverdi seks retningar er venta å gi. Før hovudmodellen blir fastlagd, må alternativa samanliknast gjennom konsekvensanalysar på skule- og regionnivå. Analysane må omfatte fagtilbod, fagkombinasjonar, omval, lærarkompetanse, ressursbehov og geografisk tilgjenge.

For Vestland er eit sentralt spørsmål: **Vil fleire eller færre elevar enn i dag kunne få ønskt fagleg fordjuping og relevante fagkombinasjonar utan å måtte flytte heimanfrå eller få vesentleg lengre reiseveg?**

Ein ny struktur må vurderast etter om han styrkjer tilgangen elevane har til fagleg god opplæring og reelle valmoglegheiter – ikkje berre etter om han er enklare å skildre og administrere.

Med venleg helsing

Willem von Erpecom
Fylkesleiar, Norsk Lektorlag Vestland

[3] Innspel frå Lektorlaget sin klubb ved Slåtthaug vgs., s. 1.

[4] Same innspel, s. 1–2.

[5] Innspel frå framandspråklærarane ved Metis vidaregåande i Bergen, 21. oktober 2026, s. 1–2.